

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci vyhlásenia za mŕtvu **J. H.**, rod. N., nar. X., zastúpenej opatrovníčkou M. M., súdnou tajomníčkou Okresného súdu Komárno, za účasti účastníkov konania **1/ L. A., P., M., 2/ J. H.**, bývajúceho v M., **3/ Ing. M. S.**, bývajúcej v N., **4/ Ing. B. H.**, bývajúceho v N., zastúpených Mgr. E. S., advokátkou v N., **o oprave dňa uvedeného v rozhodnutí ako deň smrti**, ktorá je vedená na Okresnom súde Komárno pod sp.zn. Nc 1005/96, o dovolaní účastníkov konania 1/ - 4/ proti uzneseniu Krajského súdu v Nitre z 31. marca 2008, sp.zn. 8 Co 18/2008, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie účastníkov konania 1/ - 4/ **o d m i e t a .**

Žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Komárno uznesením zo 6. decembra 2007, č.k. Nc 1005/1996-408 opravil vo výrokovej časti rozsudku Okresného súdu Komárno sp.zn. Nc 960/1993 zo dňa 16. júla 1993 časť, ktorou bol určený za deň smrti nezvestnej J. H., rod. N., nar. X. v N., naposledy bytom N., X. tak, že: „Za deň smrti nezvestnej súd určuje X.“ Zároveň vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania. Dospel k záveru, že bolo jednoznačne preukázané, že nezvestná nezomrela dňa X., tento deň prežila a zomrela v iný deň, a to dňa X.. Preto podľa § 199 ods. 2 O.s.p. opravil deň, ktorý je uvedený v rozhodnutí ako deň smrti nezvestnej v rozsudku o vyhlásení za mŕtveho v súlade s úmrtným listom nezvestnej.

Krajský súd v Nitre na odvolanie účastníkov konania 1/ - 4/ uznesením z 31. marca 2008, sp.zn. 8 Co 18/2008 napadnuté uznesenie súdu prvého stupňa ako vecne správne v zmysle § 219 O.s.p. potvrdil. Vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov odvolacieho konania. V celom rozsahu sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi prvostupňového súdu. Mal za to, že súd prvého stupňa úplne zistil skutkový stav vo veci, dospel na základe vykonaného dokazovania k správnym skutkovým zisteniam a vec správne právne posúdil.

Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podali dovolanie účastníci konania 1/ - 4/, ktorí navrhli uznesenie odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, prípadne zrušiť aj rozhodnutie prvostupňového súdu. Prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 237 písm. a/, b/, c/, d/, f/ O.s.p. a odôvodnili ho aj dovolacím dôvodom podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Namietali, že odvolací súd rozhodoval o veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov a v ktorej sa už prv právoplatne rozhodlo. Taktiež namietali, že súd prvého stupňa nedoplnil dokazovanie tak, ako mu to bolo uložené v uznesení odvolacieho súdu z 31. októbra 2006, sp.zn. 8 Co 181/2006. Tvrdili, že v spise sa nenachádza žiadne procesné rozhodnutie o príbratí účastníkov do konania, z ktorého by bol zrejмый okruh účastníkov a ich procesné postavenie a z toho vyplývajúce procesné oprávnenia. Odňatie možnosti pred súdom videli dovolatelia v tom, že odvolací súd rozhodol vo veci v ich neprítomnosti, hoci s prejednaním veci bez nariadenia pojednávania výslovne nesúhlasili. Mali za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu nie je úplné, pretože súd sa nevysporiadal so všetkými v konaní vznesenými návrhmi a je nepreskúmateľné pre nedostatok dôvodov, ktoré by boli spoľahlivým podkladom pre rozhodnutie. V dôvodoch dovolania podrobne rozoberali skutkový a právny stav veci.

Opatrovníčka sa k dovolaniu účastníkov konania 1/ - 4/ nevyjadřila.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podali včas účastníci konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr to, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 3 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému takýto opravný prostriedok nie je prípustný.

Podľa ustanovenia § 236 ods. 1 O.s.p. dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa.

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol uznesením. Pokiaľ dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak sa ním napáda zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 O.s.p. v znení do 15. októbra 2008), alebo potvrdzujúce uznesenie, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 239 ods. 2 písm. a/ O.s.p.), alebo ak ním bolo potvrdené buď uznesenie súdu prvého stupňa o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia (§ 239 ods. 2 písm. b/ O.s.p.), alebo uznesenie o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo jeho vyhlásenie za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Dovoláním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nemá znaky vyššie uvedených uznesení. Odvolací súd potvrdil uznesenie súdu prvého stupňa a vo svojom uznesení nevyslovil, že je proti nemu dovolanie prípustné. V danej veci nejde ani o uznesenie o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia (§ 239 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a ani o jeho uznanie (neuznanie) alebo vyhlásenie za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

S prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1, veta druhá O.s.p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnúť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O.s.p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti uzneseniu podľa § 239 O.s.p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O.s.p. Uvedené zákonné ustanovenie pripúšťa dovolanie proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu (rozsudku alebo uzneseniu), ak konanie, v ktorom bolo vydané, je postihnuté niektorou zo závažných procesných väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ tohto ustanovenia (ide tu o nedostatok právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, nedostatok návrhu na začatie konania, ktorý podľa zákona bol potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a prípad rozhodovania vylúčeným sudcom alebo nesprávne

obsadeným súdom). Existencia niektorej z vyššie uvedených vád však dovolacím súdom nebola v konaní zistená.

So zreteľom na dovolateľmi tvrdené dôvody prípustnosti dovolania sa dovolací súd osobitne zamerlal na otázky, či konanie nie je postihnuté vadami uvedenými v ustanoveniach § 237 písm. a/, b/, c/, d/ a f/ O.s.p.

Dovolatelia v dovolaní namietali, že v konaní sa rozhodovalo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (§ 237 písm. a/ O.s.p.).

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, táto námietka dovolateľov nie je dôvodná, nakoľko konanie o oprave dňa, ktorý je uvedený v rozhodnutí ako deň smrti, vo veci vyhlásenia za mŕtveho, je nepochybne konaním v občianskoprávnej veci v zmysle § 7 ods. 1 O.s.p. (viď § 199 O.s.p.).

Dovolatelia ďalej prípustnosť dovolania vyvodzujú aj z toho, že v konaní došlo k vade v zmysle ustanovenia § 237 písm. b/, c/ O.s.p.

Podľa § 237 písm. b/ a c/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania a ak účastník konania nemal procesnú spôsobilosť byť účastníkom konania a nebol riadne zastúpený.

Podmienkou, aby niekto mohol byť účastníkom občianskeho súdneho konania je, že musí byť na to spôsobilý. Spôsobilosťou byť účastníkom konania sa rozumie spôsobilosť subjektov mať procesné práva a povinnosti, ktoré procesné právo priznáva účastníkom konania. Ide teda o procesnú subjektivitu. Túto spôsobilosť upravuje Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 19 tak, že ju má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti, inak len ten, komu ju zákon priznáva. Citované ustanovenie sa teda odvoláva na hmotné právo, t.j. Občiansky zákonník.

Podľa § 7 Občianskeho zákonníka spôsobilosť fyzickej osoby mať práva a povinnosti vzniká narodením a smrťou táto spôsobilosť zanikne. V zmysle jeho ustanovenia § 18 spôsobilosť mať práva a povinnosti majú aj právnické osoby.

Ďalšou procesnou podmienkou, aby mohol účastník v konaní vystupovať, je jeho procesná spôsobilosť, t.j. spôsobilosť na právne úkony, ktorá vzniká u fyzických osôb v plnom rozsahu plnoletosťou (§ 8 Obč. zák.). Kto je v danom konaní jeho účastníkom vymedzuje právo procesné.

Z uvedeného teda vyplýva, že dovolatelia mali v priebehu súdneho konania a aj v súčasnosti v dovolacom konaní majú spôsobilosť byť účastníkom konania, ako aj plnú procesnú spôsobilosť.

K námietke dovolateľov, že v spise sa nenachádza žiadne procesné rozhodnutie o pribratí účastníkov do konania, dovolací súd uvádza, že takéto rozhodnutie nebolo potrebné, nakoľko dovolatelia v konaní vystupujú ako právni nástupcovia (dediči) pôvodného účastníka Ing. B. H..

Taktiež nie je dôvodná ani námietka dovolateľov, že konanie je postihnuté vadou v zmysle § 237 písm. d/ O.s.p.

Podľa ustanovenia § 237 písm. d/ O.s.p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie.

Prekážka rozsúdenej veci (res iudicata) nastáva vtedy, ak sa má v novom konaní prejednať tá istá vec. O tú istú vec ide vtedy, keď v novom konaní ide o ten istý nárok alebo stav, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté, a ak sa týka rovnakého predmetu konania a tých istých osôb. Pritom nie je významné, či rovnaké osoby majú v novom konaní rovnaké alebo rozdielne procesné postavenie (či ten, kto bol v skoršom konaní žalobcom, je žalobcom aj v novom konaní alebo má postavenie žalovaného a naopak). Ten istý predmet konania je daný, ak ten istý nárok alebo stav vymedzený žalobným petitom vyplýva z rovnakých skutkových tvrdení, z ktorých bol uplatnený (t.j. vyplýva z rovnakého skutku). Konanie sa týka tých istých osôb v prípade, ak v novom konaní vystupujú právni nástupcovia pôvodných účastníkov (či už z dôvodu univerzálnej alebo singulárnej sukcesie). Pre posúdenie, či je daná prekážka veci právoplatne rozhodnutej, nie je významné, ako súd po právnej stránke posúdil skutkový dej, ktorý bol predmetom pôvodného konania. Prekážka veci právoplatne

rozhodnutej je daná aj vtedy, pokiaľ určitý skutkový dej (skutok) bol po právnej stránke v pôvodnom konaní posúdený nesprávne alebo neúplne, resp. inak.

V danej veci nejde o vadu *res iudicata*, nakoľko konania vedené na Okresnom súde Komárno pod sp.zn. Nc 960/1993 a Nc 1005/1996 sa navzájom odlišujú svojím predmetom. Kým predmetom konania vedeného pod sp.zn. Nc 960/1993 bol návrh na vyhlásenie za mŕtvu nezvestnú J. H., v konaní vedenom pod sp.zn. Nc 1005/1996 súd rozhodoval o oprave dňa, ktorý je uvedený v rozsudku Okresného súdu Komárno zo 16. júla 1993, sp.zn. Nc 960/1993 ako deň smrti nezvestnej J. H. (ide o osobitné výslovne zákonom upravené konanie).

Dovolatelia ďalej namietali, že postupom odvolacieho súdu im bola odňatá možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.).

Odňatím možnosti konať sa v zmysle uvedeného ustanovenia rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

Predmetnému dôvodu dovolania sú vlastné tri pojmové znaky : 1/ odňatie možnosti konať pred súdom, 2/ to, že k odňatiu možnosti konať došlo v dôsledku postupu súdu, 3/ možnosť konať pred súdom sa odňala účastníkovi konania. Vzhľadom k tej skutočnosti, že zákon bližšie v žiadnom zo svojich ustanovení pojem odňatie možnosti konať pred súdom nešpecifikuje, pod odňatím možnosti konať pred súdom je potrebné vo všeobecnosti rozumieť taký postup súdu, ktorý znemožňuje účastníkovi konania realizáciu procesných práv a právom chránených záujmov, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom na zabezpečenie svojich práv a oprávnených záujmov.

O vadu, ktorá je z hľadiska § 237 písm. f/ O.s.p. významná, ide najmä vtedy, ak súd v konaní postupoval v rozpore so zákonom, prípadne s ďalšími všeobecne záväznými právnymi predpismi a týmto postupom odňal účastníkovi konania jeho procesné práva, ktoré mu právny poriadok priznáva. O takýto prípad v prejednávanej veci nejde.

K odňatiu možnosti dovolateľov pred súdom konať malo podľa ich názoru dôjsť tým, že odvolací súd rozhodol vo veci v ich neprítomnosti, hoci s prejednaním veci bez nariadenia pojednávania výslovne nesúhlasili.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. (účinného do 15.10.2008) na prejednanie odvolania nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie. Pojednávanie netreba nariaďovať, ak odvolanie smeruje proti uzneseniu (§ 214 ods. 2 písm. c/ O.s.p. účinného do 15.10.2008) a ak ide o rozhodnutie o spôsobilosti na právne úkony, o vyslovení prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotnej starostlivosti alebo o vyhlásení za mŕtveho (§ 214 ods. 2 písm. d/ O.s.p. účinného do 15.10.2008).

V danom prípade odvolanie účastníkov konania 1/ - 4/ smerovalo proti uzneseniu prvostupňového súdu vydanému vo veci vyhlásenia za mŕtveho. Ak teda odvolací súd rozhodol o odvolaní účastníkov konania 1/ - 4/ bez nariadenia pojednávania, svojím postupom, ktorý bol v súlade so zákonom, neodňal dovolateľom možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p.

Pokiaľ ide o námietku dovolateľov, že prvostupňový súd nedoplnil dokazovanie uložené odvolacím súdom v jeho zrušujúcom uznesení z 31. októbra 2006, sp.zn. 8 Co 181/2006, táto nie je dôvodná, nakoľko súd prvého stupňa po tom, ako mu bola vec vrátená na ďalšie konanie, vykonal rozsiahle dokazovanie za účelom zistenia údajov týkajúcich sa nezvestnej a jej rodinných príslušníkov. Dovolací súd poukazuje tiež na skutočnosť, že aj keď odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení dal súdu prvého stupňa pokyn na doplnenie dokazovania, prípadným nerešpektovaním tohto pokynu by sa prvostupňový súd neodchýlil od záväzného právneho názoru odvolacieho súdu v zmysle § 226 O.s.p., nakoľko za záväzný právny názor odvolacieho súdu nemožno považovať jeho pokyny na ďalší postup súdu prvého stupňa po procesnej stránke, napríklad na doplnenie dokazovania za účelom zistenia skutkového stavu.

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, že nie je dôvodná ani námietka dovolateľov týkajúca sa nepreskúmateľnosti, resp. nedostatočnej odôvodnenosti písomného vyhotovenia rozhodnutia odvolacieho súdu.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p., ktoré ustanovenie sa primerane použije aj na uznesenie (§ 167 ods. 2 O.s.p.), v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry ESĽP. Judikatúra tohto súdu teda nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/03-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t.j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03).

Najvyšší súd Slovenskej republiky po preskúmaní veci dospel k záveru, že v odôvodnení napadnutého rozhodnutia odvolací súd zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil. Jeho rozhodnutie nemožno považovať za svojvoľné, zjavne neodôvodnené, resp. ústavne nekonformné, pretože odvolací súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov neodchýlil od znenia príslušných ustanovení a nepoprel ich účel a význam. Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

Skutočnosť, že by konanie bolo prípadne postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, môže byť len odôvodnením dovolania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. v prípade, ak je dovolanie prípustné, a nie dôvodom jeho prípustnosti podľa § 236 a nasl. O.s.p.

Keďže v danom prípade dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu nie je podľa § 239 O.s.p. prípustné a vady uvedené v § 237 O.s.p. neboli zistené, Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie účastníkov konania 1/ - 4/ ako neprípustné podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietol. S poukazom na právnu úpravu dovolacieho konania nezaoberal sa napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.

O trovách dovolacieho konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. a/ v spojení s § 243b ods. 5 O.s.p.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 13. novembra 2009

JUDr. Ladislav G ó r á s z , v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Nina Dúbravčíková